

sansynligere Aarsag til bemeldte Sagndannelse, der vel forøvrigt kan være af polyfyletisk Oprindelse!

I et Slutningskapitel foretager Forf. en kritisk Vurdering af den moderne Kulturudvikling ud fra almindelig biologiske Synspunkter. Resultatet er en Række pessimistiske Bemærkninger, hvis Fremkomst er forstaaelig i en Krisetid, i hvilken Manglerne ved det bestaaende økonomiske og sociale System gør sig særlig gældende. Det synes dog, som om Forf. egentlig ikke anser den moderne Industrikulturs Udvikling og Udbredelsesveje for et Studieobjekt, der værdimæssigt kan ækvivalere med Undersøgelser over de gamle Kulturer, hvis Forvanskning og Forsvinden han begræder.

Axel Schou.

M. Langhans-Ratzeburg: Die Wolgadeutschen. Ihr Staats- u. Verwaltungsrecht in Vergangenheit u. Gegenwart. (16 x 23 cm, 190 S.). Ost Europa Verlag, Berlin 1929.

Som en lille germansk Ø i det store slaviske Folkehav udgør Wolgatskernes autonome Sovjetstat et interessant Statsfænomen inden for Sovjet Riget, — et Eksempel paa en Kolonibefolknings Evne til at bevare sin Selvstændighed, trods stærke nivellerende Bestræbelser og uden Forbindelse med den nationale Hjemstavn.

Staten, der ligger ved Wolgas mellemste Løb i Saratovs Omegn, omfatter 26,753 km², hvoraf de $\frac{3}{4}$ ligger i Lavlandet Ø. for Floden, $\frac{1}{4}$ paa Wolgaplateauet.

Staten har 571,822 Indbyg. (1928), af hvilke 66,5 % er Tyskere, 20,4 % Storrussere, 11,9 % Ukrainere og Resten Tatarer o. a. Hovedstaden Pokrowsk har hovedsagelig russisk Befolkning. Administrativt er Landet delt i 12 Kantoner, hvoraf 6 er rent tyske, 3 blandet tysk russiske og 3 ikke tyske. Naar der ved Grænsereguleringen medtoges saa store ikke-tyske Omraader, var det for ikke administrativt at adskille Egne, der udgjorde en økonomisk-geografisk Helhed.

En første Aarsag til denne Kolonidannelse kan søges i det folketomme Rum, der fremkom efter den russiske Erobring af de wolgatariske Khanater 1553. Ledet af sin Reformiver lod Katharina d. II Indbydelse udgaa til alle Udlændinge — undtagen Jøder — til at kolonisere i disse egne. Men først et andet maanest år 1763, der sikrede Kolonisterne Rejseomkostningerne dækket gennem de russiske Konsulater samt gav Tilsagn om rentefri Laan til Indkøb af Avlsredskaber m. m., fuld Religionsfrihed, Frihed for Militærtjeneste o. s. v., lokkede 8000 tyske Familier, ialt 27,000 Mennesker, især fra Schwaben, til Rusland ad Ruten Lübeck—St. Petersburg i Aarene 1764—67.

Herfra organiseredes de enkelte Udvandrertog under Ledelse af russiske Officerer.

En Del af Kolonierne anlagdes som Privatkolonier, arrangeret af franske Entreprenører, som ifølge Kontrakt med Kolonisterne skulde varetage disses Interesser hos Regeringen mod bestemte Afgifter. Da disse Ledere efterhaanden tilstræbte en Slags Lensherrestilling, støttet til Stavnsbaandsbestemmelser i Kontrakterne, opstod en gærende Utilfredshed, og 1774 fjernedes de helt, grundet paa Regnskabsuregelmæssigheder.

Administrativt sorterede de anlagte Kolonier under en Formynderregering i Saratov, tænkt som en provisorisk Foranstaltning til Befolkningen var saa russificeret, at den kunde glide ind under russisk Styre.

1782 ophørte denne Ordning — for dog atter at blive genindført 1797, da den mellemliggende Guvernementsregering havde medført almindelig Forarmelse.

I det 19. Aarh. blev den wolgatyske Selvstændighed stadig indskrænket — i 1876 indlagdes Kolonien under de nærmeste Guvernementer, og det nationalistisk russiske Embedsmandsvælde gjorde de formelt bestaaende Rettigheder illusoriske. Den antityske Stemning kulminerede under Verdenskrigen ved Vedtagelsen af Landekspropriationsloven; kun Zardømmets Fald forhindrede Lovens Gennemførelse.

Saa følger den nationale Rejsning støttet af Sovjet Parolen om de forskellige Nationaliteters Ret og Pligt til at danne selvstændige Raadsregeringer — og Wolgatyskernes autonome Omraade oprettedes — forfatningsmæssigt nærmest et nationalt Guvernement.

Siden 1924 er Omraadet en autonom Sovjet Stat — med den for hele Sovjetunionen gældende Valgret og Raadsorganisation.

Stoffet er i dette Værk behandlet rent statsvidenskabeligt, men under Omtalen af Forfatningsudviklingen spores de store Linier i den politiske Historie fra Katharina II's ideelle Forsøg — over Panslavismens tyskfejtlige Holdning til Sovjetregeringens — af rent praktiske Grunde — nationalt tolerante Omorganisation.

Et fyldigt Tillæg bringer Optryk af en Del Kildeskrifter, der for den ikke statsvidenskabeligt uddannede Fagmand fremtræder som et litterært Illustrationsmateriale. Katharina II's Manifest er helt i Stil og Indhold præget af Oplysningstidens humane Ideer, — de revolutionskraftige Opraab om Dannelse af Arbejder- og Landsbyraad og Sovjetforfatningens kortfattede Paragraffer er lige saa talende Vidnesbyrd om Stemning og Tanker i nyeste Tid.

A x e l S c h o u.